

РОЛЬ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ПІДГОТОВЦІ АСПІРАНТІВ

Калюжна С.В., аспірантка 3-го курсу, спеціальність «Право»
Науковий керівник: проф. І. В. Арістова
Сумський НАУ

У роботі відстоюється позиція, що якісна освітня програма третього рівня вищої освіти повинна забезпечити не лише повноцінну освітню підготовку аспіранта, але й повноцінну наукову підготовку. Вважаємо, що однією із важливих складових наукової підготовки аспіранта за спеціальністю «Право» має бути формування умінь і навичок щодо вибору та використання належної методології наукового дослідження. Під час опрацювання предмета власного наукового дослідження - «Органи місцевого самоврядування України як суб'єкти інформаційного права» - було усвідомлено фундаментальну роль методології у проведенні будь-якого наукового дослідження, у тому числі у межах науки інформаційного права, яка поки знаходиться на стадії становлення. Вважаємо за необхідне зазначити, що ґрунтовне опрацювання розуміння поняття «методологія наукового (юридичного) дослідження» та її впровадження для розкриття предмета власного дослідження висвітлено у авторських публікаціях, зокрема у роботі І.В.Арістової та С.В.Калюжної. У зв'язку з цим пропонуємо визначити окремі важливі результати, які можуть бути орієнтирами для інших дослідників у сфері юриспруденції, сприяти формуванню їх умінь і навичок ефективної організації наукових досліджень.

Передусім слід підкреслити, що проведено доктринальний аналіз зокрема, робіт Ю.П. Сурміна, В.М. Шейко., Петряєва К.Д., щодо розуміння поняття «методологія», у тому числі «методологія науки» («наукового дослідження»). З'ясовано відсутність узгодженої позиції вчених щодо змісту та структури поняття «методологія». Встановлено існування наступних основних наукових позицій щодо розуміння поняття «методологія науки»: 1) як вчення про методи пізнання і перетворення дійсності; 2) як сукупність методів дослідження, тобто, як прийоми або система прийомів, що застосовуються у науковій діяльності; 3) ототожнення методології з процесом пізнання: це система сутнісних аспектів світогляду і теорії (або низки теорій), що визначають дослідницькі принципи науки; 4) як вчення про організацію наукової діяльності; водночас, методологія науки, методологія наукової діяльності, методологія наукових досліджень є синонімами.

Проаналізовано позиції вчених, зокрема, робіт Л. А. Луць, Н. І. Козюбри, В.В.Сокурєнка та інших, щодо трактування поняття «методологія юридичного дослідження», які значною мірою співпадають із розумінням поняття «методологія наукового дослідження». З'ясовано, що це зумовлено тим, що, на думку окремих науковців, правнича наука запозичує як методи, так і методологію у інших наук. З іншого боку, встановлено, що юристи внесли і деякі нові підходи, наприклад: 1) логічні методи є головними у науковому пізнанні, теоретичному та практичному дослідженні; 2) методологія розглядається як вчення: а) про техніку, тактику, стратегію, методіку пізнання і перетворення реальної дійсності; б) про структуру наукового знання та найбільш перспективні шляхи і напрями наукового пошуку; 3) виділяється передусім функціональний аспект методології; 4) переважає структурний аспект у методології юридичного дослідження; 5) акцентується увага на конструктивності класифікації методології за різними критеріями (наприклад, «за видом», «за спрямованістю дослідження», «за типом праворозуміння», «за світоглядною позицією дослідника»).

Дослідження наукових опрацювань у сфері інформаційного права дозволили переконатися, що на сьогодні питаннями методології науки «інформаційне право» опікуються лише окремі вчені. Доведено доцільність конструктивного використання позиції І.В. Арістової, яка відстоює наступні положення: 1) методологія науки «інформаційне право» – це вчення про організацію юридичної діяльності у сфері інформаційного права; 2) наука «інформаційне право» як процес (наукова діяльність) і як результат (наукові знання); 3) методологія науки «інформаційне право», методологія наукової діяльності у сфері інформаційного права, методологія наукового дослідження у сфері інформаційного права постають синонімами; 4) ефективна організація наукової діяльності у сфері інформаційного права має проектну форму; 5) модель організації наукової діяльності у сфері інформаційного права враховує як статику, так і динаміку; 6) включення суб'єкта (дослідника) у організацію наукової діяльності у сфері інформаційного права, який має якісні стандарти діяльності та усвідомлює доцільність використання відповідних методів; 7) необхідність висування наукової гіпотези, формування пізнавальних моделей науки «інформаційне право», визначення та здійснення циклу наукової діяльності із трьох відповідних фаз.

Ґрунтуючись на зазначених вище концептуальних положеннях, було запропоновано наступне: 1) висунута наукова гіпотеза – «органи місцевого самоврядування України є суб'єктами інформаційного права»; 2) для розробки плану реалізації гіпотези сформована системна пізнавальна модель органів місцевого самоврядування України як суб'єктів інформаційного права; запропоновано структуру цієї моделі: а) модель узагальнених юридичних знань щодо суб'єктів права; б) модель юридичних знань щодо участі органів місцевого самоврядування України у розбудові інформаційного суспільства; в) модель юридичних знань щодо дотримання принципів права органами місцевого самоврядування України, як суб'єктами розбудови інформаційного суспільства.

Вважаємо за доцільне підкреслити, що подальші наукові дослідження будуть спрямовані на впровадження наведеної методології, тобто, на опрацювання зазначених моделей юридичних знань.